

O'ZBEKISTONNING IQTISODIY SALOHIYATINI OSHIRISH: BARQAROR RIVOJLANISH STRATEGIYALARI

Farg'ona Politexnika instituti assistenti

Uzganbayeva Dilnoza Toxtasinovna

e-mail: dilnoza.uzganbayeva@ferpi.uz

Farg'ona Politexnika instituti talabalari

Mirzaqosimov Asadbek

e-mail: mirzaqosimovasadbek13@gmail.com

Ibragimov Bekzod

e-mail: bekzodibragimov362@gmail.com

Annotatsiya: Resurslari xilma-xil va strategik geografik joylashuvga ega bo'lgan O'zbekiston o'zining iqtisodiy rivojlanish yo'lining hal qiluvchi pallasida turibdi. O'zbekiston iqtisodiy salohiyatini ochish va kengaytirish uchun strategik islohotlar, innovatsiyalar va barqaror o'sish strategiyalari yo'lidan borishi kerak. Ushbu maqola O'zbekistonning iqtisodiy salohiyatini yanada rivojlantirish va maksimal darajada oshirish bo'yicha asosiy strategiyalarni o'rganib, asosiy e'tiborni tizimli islohotlar, texnologik yutuqlar va global hamkorlikka qaratilgan.

Kalit so'zlari: Iqtisodiyot, strategiya, rivojlanish, tarmoq, sarmoya, investitsiya, tadbirkorlik, iqtisodiy salohiyat.

ПОВЫШЕНИЕ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ МОЖНОСТИ УЗБЕКИСТАНА: СТРАТЕГИИ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ

Аннотация: Узбекистан, обладающий разнообразными ресурсами и стратегическим географическим положением, находится на решающем этапе своего экономического развития. Узбекистан должен идти по пути стратегических реформ, инноваций и стратегий устойчивого роста, чтобы раскрыть и расширить свой экономический потенциал. В данной статье рассматриваются ключевые стратегии дальнейшего развития и максимизации экономического потенциала Узбекистана с упором на системные реформы, технологические достижения и глобальное сотрудничество.

Ключевые слова: Экономика, стратегия, развитие, сеть, капитал, инвестиции, предпринимательство, экономический потенциал.

INCREASING THE ECONOMIC POWER OF UZBEKISTAN: STRATEGIES FOR SUSTAINABLE DEVELOPMENT

Abstract: Uzbekistan, with diverse resources and strategic geographical location, is at a crucial stage of its economic development. Uzbekistan should follow the path of strategic reforms, innovations and sustainable growth strategies to open and expand its economic potential. This article examines key strategies for further developing and maximizing Uzbekistan's economic potential, focusing on systemic reforms, technological advances, and global cooperation.

Key words: Economy, strategy, development, network, capital, investment, entrepreneurship, economic potential.

Kirish

Tarix, madaniyat va tabiiy resurslarga boy mamlakat O'zbekiston iqtisodiy o'zgarishlar va yuksalishning hal qiluvchi pallasida turibdi. Markaziy Osiyo chorrahasida joylashgan strategik joylashuvi bilan O'zbekiston ulkan iqtisodiy salohiyatga ega va undan samarali foydalanilsa, mamlakatni barqaror farovonlik va taraqqiyot sari undashi mumkin. Ushbu maqola O'zbekistonning iqtisodiy salohiyatini ochish va kelgusi yillarda barqaror o'sishni ta'minlash bo'yicha asosiy strategiyalarni o'rganadi. So'nggi yillarda O'zbekistonda iqtisodiyotni liberallashtirish, xorijiy investitsiyalarni jalb qilish va xususiy sektorni rivojlantirishga ko'maklashish maqsadida qator iqtisodiy islohotlar amalga oshirilmoqda. Asosiy tashabbuslar qatoriga ishbilarmonlik muhitini yaxshilash, tartibga solish jarayonlarini va tadbirkorlik faoliyatidagi byurokratik to'siqlarni kamaytirish kiradi. Ushbu islohotlar iqtisodiyotni qishloq xo'jaligi va qazib olish sanoatiga qattiq bog'liqlikdan ishlab chiqarish, xizmat ko'rsatish va boshqa qo'shimcha qiymatli tarmoqlarga o'tkazishga qaratilgan.

Asosiy qism

O'zbekiston iqtisodiyoti o'zining xilma-xil resurs bazasi, strategik geografik joylashuvi, modernizatsiya va diversifikatsiyaga qaratilgan iqtisodiy islohotlari bilan ajralib turadi. Markaziy Osiyodagi davlat sifatida O'zbekiston tabiiy gaz, paxta, oltin va uran kabi boy tabiiy resurslarga ega bo'lib, ular tarixan iqtisodiyotini boshqarib kelgan. O'zbekiston iqtisodiyoti o'zgarishlar jarayonini boshdan kechirmoqda, asosiy e'tibor diversifikatsiya, modernizatsiya va jahon iqtisodiyotiga integratsiyalashuvga qaratilgan. Islohotlarni amalga oshirish, sarmoyalarni jalb qilish va innovatsiyalarni qo'llab-quvvatlashni davom ettirish orqali O'zbekiston o'zining to'liq iqtisodiy salohiyatini ishga solish, xalq farovonligi yo'lida barqaror o'sish va rivojlanishga erishishni maqsad qilgan.

Iqtisodiy rivojlanishning asosiy tarmoqlari:

1. Qishloq xo'jaligi: O'zbekistonning unumdor yerlari va qulay iqlimi qishloq xo'jaligini rivojlantirish uchun katta imkoniyatlar yaratadi. Fermerlik amaliyotini modernizatsiya qilish, irrigatsiya tizimlariga sarmoya kiritish va qishloq xo'jaligi

eksportini rag'batlantirish orqali O'zbekiston hosildorlikni oshirish, oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlash va daromadni oshirishi mumkin.

2. Turizm: O'zining boy madaniy merosi, tarixiy joylari va tabiiy diqqatga sazovor joylari bilan O'zbekiston mashhur sayyohlik markaziga aylanish imkoniyatiga ega. Infratuzilmani rivojlantirish, turizm xizmatlarini ko'rsatish va madaniy yodgorliklarni asrab-avaylash xalqaro sayyohlarni jalb qilish va iqtisodiy o'sishni rag'batlantirish uchun muhim ahamiyatga ega.

1-jadval**O'zbekistonning 2023-yilgi iqtisodiy ko'rsatkichlari**

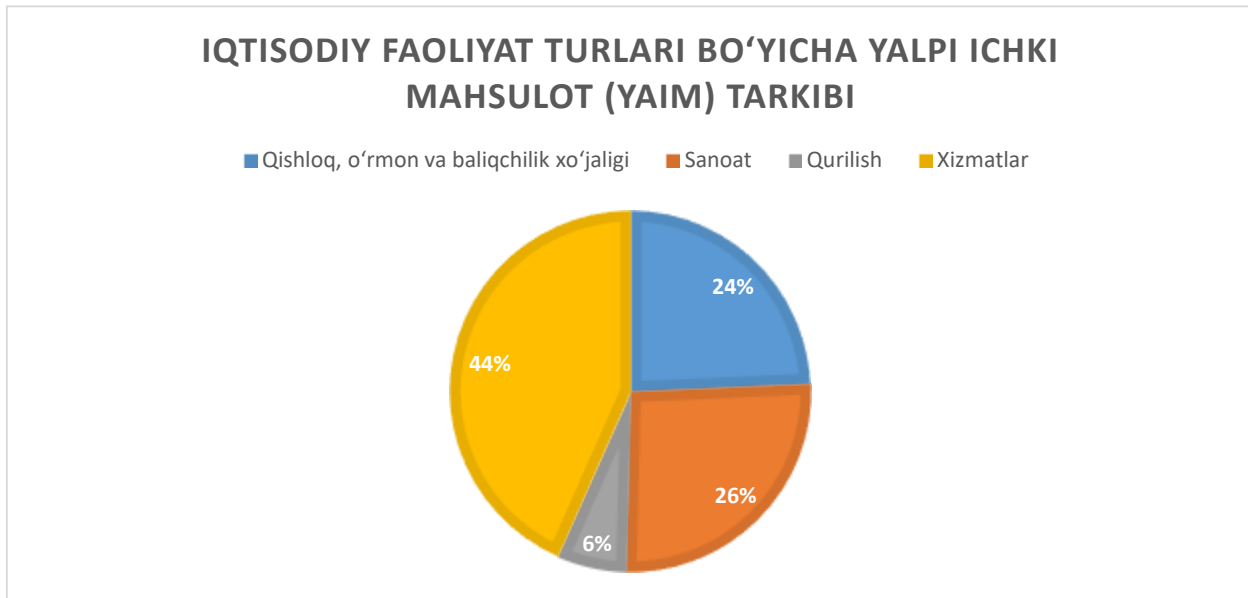
Ko'rsatkich	Miqdor
YaIM (2023)	90,8 mlrd \$
YaIM (2022)	80,4 mlrd \$
Aholi soni (2023)	36 mln 790 ming
Aholi soni (2022)	35 mln 500 ming
Aholi jon boshiga YaIM (2023)	2468 \$
Aholi jon boshiga YaIM (2022)	2254 \$
2022-yilga nisbatan Aholi jon boshiga (2023)	9,4 %
Inflyatsiya darajasi (2023)	8.8 %
Iqtisodiyotning yillik o'sish surati (2023)	6 %

Iqtisodiy o'sish 2022-yil darajasiga nisbatan 6 foizga yetdi. O'rtacha dollar kursi bo'yicha (11 741 so'm) o'tgan yili nominal YAIM 90,8 milliard dollarni tashkil etdi, bu 2022-yilga (80,4 mlrd \$) nisbatan 10,4 milliard dollarga ko'pdir. YAIM haqida batafsil ma'lumotlar Statistika agentligining YAIM ishlab chiqarish bo'yicha alohida hisobotida e'lon qilinadi. Aholi jon boshiga yalpi ichki mahsulot 28,98 million so'mni (2468 dollarga yaqin) tashkil etdi. Bu ko'rsatkich 4,07 million so'mga yoki so'm bilan ifodalanganda 16,3 foizga (9,4 foizga yoki 213 dollarga) oshdi.[2] Sanoat sohasida o'sish 6 foiz — 655,8 trillion so'mni tashkil etadi. Sanoat ishlab chiqarishining umumiy hajmida ishlab chiqarish sanoatining ulushi 84,4 foizni, tog'-kon sanoati va karerlarni qazib olishning ulushi 8,4 foizni, elektr ta'minoti, gaz, bug' va havoni tozalash 6,7 foizni, suv ta'minoti, kanalizatsiya, chiqindilarni yig'ish va utilizatsiya qilish tarmoqlarida 0,5 foizni tashkil etdi.

Qishloq, o'rmon va baliq xo'jaligining hajmi 4,1 foizga oshib, 426,3 trillion so'mni tashkil etdi. Fermer xo'jaliklari toifalari bo'yicha tahlil qilish shuni ko'rsatadiki, qishloq xo'jaligi mahsulotlari umumiy hajmining 63,1 foizi dehqon va yordamchi xo'jaliklar, 29,8 foizi shaxsiy fermer xo'jaliklari, 7,1 foizi qishloq xo'jaligi tashkilotlari hissasiga to'g'ri keldi. Qurilish sohasi 6,4 foizga (149,86 trillion so'mgacha), xizmatlar sohasi 6,8 foizga (470,3 trillion so'mga) o'sdi.¹

1-diagramma²

Ushbu diagrammada ham ko'rinib turibdiki 2023-yil Iqtisodiy faoliyat turlari

bo'yicha yalpi ichki mahsulot tarkibini 44 foizini xizmatlar egallab turibdi. Ushbu ko'rsatkichlarning eng past hajmlisi bu qurilish sohasiga to'g'ri kelyabdi.

Siyosat islohotlari va institutsional rivojlanish:

1. Normativ-huquqiy islohotlar: shaffof va biznes uchun qulay bo'lgan me'yoriy-huquqiy hujjatlarni joriy etish xorijiy sarmoyalarni jalb qilish, tadbirkorlikni rivojlantirish va raqobatbardosh ishbilarmonlik muhitini mustahkamlashda muhim ahamiyatga ega. Ma'muriy tartib-qoidalarni soddalashtirish, mulkiy huquqlarni himoya qilish va shartnomalar ijrosini ta'minlash me'yoriy-huquqiy islohotlarning asosiy yo'nalishlaridan hisoblanadi.

2. Soliq siyosati: Fiskal barqarorlikni, resurslarni samarali taqsimlashni va davlat sektori shaffofligini rag'batlantiradigan sog'lom soliq siyosatini qabul qilish iqtisodiy barqarorlik va o'sish uchun zarurdir. Soliq ma'muriyatchiligini takomillashtirish, byudjet taqchilligini kamaytirish va davlat xarajatlarini boshqarishni takomillashtirish O'zbekistonning fiskal tizimini mustahkamlashi mumkin.

Xalqaro hamkorlik:

1. To'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalar: Xalqaro investorlar, transmilliy korporatsiyalar va rivojlanish agentliklari bilan strategik hamkorlik orqali to'g'ridan-

¹ <https://www.gazeta.uz/oz/2024/01/20/gdp/>

² https://stat.uz/img/press-revizlar/sns_uzb_12_02_2024.pdf

to'g'ri xorijiy investitsiyalarni jalb qilish O'zbekistonga kapital, texnologiya va tajriba olib kelishi mumkin. Investitorlar uchun qulay muhit yaratish, imtiyozlar berish va investitsiyalarni rag'batlantirish agentliklarini tashkil etish to'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalar oqimini osonlashtirishi mumkin.

2. Mintaqaviy integratsiya: Qo'shni davlatlar bilan iqtisodiy aloqalarni mustahkamlash va Markaziy Osiyo mintaqaviy iqtisodiy hamkorlik dasturi kabi mintaqaviy integratsiya tashabbuslarida ishtirok etish savdo, aloqa va iqtisodiy hamkorlikni oshirishi mumkin. Mintaqaviy sheriklikdan foydalanish bozorga kirishni kengaytirishi va transchegaraviy sarmoyalarni rag'batlantirishi mumkin.

O'zbekistonning iqtisodiy salohiyatini yanada rivojlantirishning muhim strategiyalaridan biri iqtisodiyotni paxta yetishtirish va xomashyo eksportiga an'anaviy bog'liqlikdan tashqari diversifikatsiya qilishdir. Ishlab chiqarish, turizm, axborot texnologiyalari va qayta tiklanadigan energetika kabi sohalarda tadbirkorlikni rag'batlantirish orqali O'zbekiston o'zining xom ashyo narxlarining o'zgaruvchanligiga bog'liqligini kamaytirishi va barqaror iqtisodiy o'sish uchun yangi yo'llarni yaratishi mumkin.

Infratuzilmaga investitsiyalar:

Iqtisodiyotning turli tarmoqlarini kengaytirishni qo'llab-quvvatlash uchun O'zbekiston muhim infratuzilmaga, jumladan, transport tarmoqlari, energiya tizimlari, kommunikatsiya texnologiyalari va shaharlarni rivojlantirishga sarmoya kiritishga ustuvor ahamiyat berishi kerak. Takomillashtirilgan infratuzilma nafaqat mamlakatning mintaqaviy va jahon bozorlari bilan aloqasini kuchaytiradi, balki tarmoqlar bo'yicha mahsuldorlik, samaradorlik va raqobatbardoshlikni oshiradi.

Ta'lim va ko'nikmalarni rivojlantirish:

Inson kapitali iqtisodiy rivojlanishning muhim tarkibiy qismi bo'lib, ta'lim va malaka oshirishga sarmoya kiritish O'zbekistonning iqtisodiy salohiyatini ochish uchun zarurdir. Ta'lim tizimini isloh qilish, kasb-hunar ta'limiga ko'maklashish va uzluksiz ta'lim madaniyatini yuksaltirish orqali O'zbekiston rivojlanayotgan tarmoqlarda innovatsiyalar, tadbirkorlik va samaradorlikni rivojlantirishga qodir bo'lgan malakali kadrlarni tayyorlashi mumkin.

Barqaror rivojlanishga ko'maklashish:

O'zbekiston o'zining iqtisodiy salohiyatidan foydalanishga intilayotgan ekan, kelajak avlodlar uchun uzoq muddatli farovonlikni ta'minlash uchun barqarorlik va atrof-muhitni muhofaza qilishga ham ustuvor ahamiyat berishi kerak. Yashil texnologiyalar, barqaror amaliyotlar va tabiatni muhofaza qilish bo'yicha sa'y-harakatlarni qo'llash orqali O'zbekiston iqtisodiy faoliyatning atrof-muhitga ta'sirini yumshata oladi, tabiiy resurslarni asraydi.

Xulosa

O'zbekistonning o'z iqtisodiy salohiyatini ochish yo'lidagi safari qiyinchiliklardan holi emas, lekin strategik rejalashtirish, dadil islohotlar va hukumat, biznes va fuqarolik jamiyatining birgalikdagi sa'y-harakatlari bilan mamlakat barqaror taraqqiyot va farovonlikka yo'l ochishi mumkin. Iqtisodiyotni diversifikatsiya qilish, infratuzilmaga sarmoya kiritish, ta'limni yaxshilash, barqarorlikni rag'batlantirish va boshqaruvni kuchaytirish orqali O'zbekiston o'zining iqtisodiy salohiyatini ishga solib, o'z xalqi va umuman mintaqa uchun porloq kelajak sari yo'lni belgilay oladi. O'zbekistonning iqtisodiy salohiyatini ochish va maksimal darajaga ko'tarish uchun asosiy tarmoqlarni qamrab oluvchi, siyosiy islohotlarni amalga oshiradigan va sheriklik munosabatlarini rivojlantiruvchi keng qamrovli strategiya zarur. Qishloq xo'jaligini rivojlantirish, turizmni rivojlantirish, energiya xavfsizligini oshirish, tartibga soluvchi islohotlarni amalga oshirish, institutsional salohiyatni oshirish, to'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalarni jalb qilish va mintaqaviy integratsiyaga kirishish orqali O'zbekiston barqaror iqtisodiy o'sish va farovonlik uchun qulay muhit yaratishi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. A'zamzoda, Q. (2022). Q. A'zam O'zbekiston sharoitida bilimlar iqtisodiyoti. Архив научных исследований,
2. Nizomiddinova, M. (2023). O'ZBEKISTON IQTISODIYOTINI TAKOMILLASHTIRISHDA OLIB BORILAYOTGAN ISLOHOTLAR VA ULARNING TATBIQLARI. Молодые ученые, , 44-47.
3. MASALALARI, T. J. Q. Q. Toshkent kimyo-texnologiyasi instituti, Menejment va kasb ta'lim fakulteti, Sanoat iqtisodiyoti va menejment kafedrasida, 57-20 guruh talabasi erkinovdavron02@ gmail. com.
4. Axrorjon o'g'li, IA, & Nurali o'g'li, AJ (2024). DAVLAT BYUDJETINING ILMIY TADQIQOTLARGA AJRATAYOTGAN MABLAG 'LARI TAHLILI: XORIJ VA MILLIY TAJRIBA. TADQIQOTLAR. UZ, , 186-193.
5. Hakimovna, A. M., & Nurali o'g'li, AJ (2024). YASHIRIN IQTISODIYOT VA MAMLAKATDA UNI KAMAYTIRISH YO'LLARI. Ta'lim innovatsiyasi va integratsiyasi, , 42-46.